

Samråd den 7. juni 2016 kl. 14.00-15.00

Besvarelse af samrådsspørgsmål P fra Kulturudvalget:

"Hvad kan statsministeren oplyse om Statsministeriets 'særlige sikkerhedsarkiv', jf. bl.a. artikler i Jyllands-Posten den 20.-21. marts 2016"

[Indledning]

Tak for invitationen til at komme her i dag og redegøre for Statsministeriets sikkerhedsarkiv.

Det er jo et noget teknisk emne, som I har ønsket at drøfte med mig. Men jeg skal forsøge at fatte mig i korthed og så lidt teknisk som muligt. Men overordnet sigter spørgsmålet altså til reglerne om journalisering, arkivering og håndtering af klassificerede dokumenter.

[Om Statsministeriets opdelte journalsystem]

Som enhver anden forvaltningsmyndighed har Statsministeriet et journalsystem. Og her journaliseres der materiale, sådan som det kræves efter loven [det vil sige § 15 i offentlighedsloven].

En del af dette journalsystem føres adskilt fra det øvrige system og under nogle skærpede rammer. Det er denne del af journalsystemet, som i daglig tale kaldes for Statsministeriets sikkerhedsarkiv.

Lad mig med det samme understrege, at lovgivningen ikke fastsætter krav til, hvordan en myndighed skal føre sin journal. Det er altså helt i overensstemmelse med loven, at Statsministeriets journalsystem er opdelt i det, man kan kalde en almindelig del, og så det, man kan kalde en særlig sikret del.

Når Statsministeriet har indrettet journalsystemet på denne måde, er det, fordi der findes regler om, at visse dokumenter skal håndteres under særligt sikrede forhold – nemlig i det såkaldte sikkerhedscirkulære. Dette cirkulære baserer sig på nogle regler fra NATO og EU.

Efter sikkerhedscirkulæret (§ 1) findes der 4 klassifikationsgrader, som jeg vil spare udvalget for de tekniske definitioner af. Men de betegnes som ”yderst hemmeligt”, ”hemmeligt”, ”fortroligt” og ”til tjenestebrug”.

Klassifikationsgraden bestemmes på baggrund af både informationernes indhold og ud fra den kilde, hvorfra de stammer. [Det fremgår af sikkerhedscirkulærets § 2]. Og det er udstederen af de informationer, som kræver sikkerhedsbeskyttelse, der har ansvaret for, at der fastsættes den rette klassifikationsgrad. [Det følger af sikkerhedscirkulærets § 6.]

En myndighed skal opbevare de klassificerede informationer på en særlig sikret måde. Det fremgår således af sikkerhedscirkulæret (§ 39), at kontorer og lokaler, hvor der opbevares klassificerede informationer og elektronisk informationsudstyr, herunder kabler og krydsfelter, skal være således sikret, at uvedkommende ikke kan skaffe sig adgang hertil. Og kontorer og lokaler, hvor der er mulighed for indblik i klassificerede informationer, skal til stadighed være under opsyn af en medarbejder, der er sikkerhedsgodkendt til de pågældende informationer.

Og det fremgår endvidere af sikkerhedscirkulæret (§ 42), at informationer, som er klassificeret fortroligt eller højere skal opbevares i opbevaringsmidler forsynet med låseanordninger og skal være placeret i lokaler med alarmovervågning.

Sagt på almindeligt dansk betyder denne regel, at dokumenter, der indeholder sådanne informationer, skal være låst inde i et pengeskab i et aflåst lokale med alarmovervågning.

I Statsministeriet har man indrettet et sikkerhedsarkiv for bl.a. at sikre, at vi kan håndtere dokumenter, som er klassificerede efter sikkerhedscirkulæret.

[Om hvad der journaliseres i sikkerhedsarkivet]

Jeg kan i sagens natur af principielle grunde *hverken* komme nærmere ind på, hvad der konkret bliver lagt i sikkerhedsarkivet, *eller* hvad der er den konkrete baggrund for, at noget materiale bliver opbevaret i dette arkiv. Dette kan næppe komme som en overraskelse.

Men som det også har været fremme i pressen, kan jeg generelt sige, at der i sikkerhedsarkivet opbevares materiale om forskellige sikkerhedsmæssige spørgsmål – fx materiale fra møder i Regeringens Sikkerhedsudvalg og Embedsmandsudvalget for Sikkerhedsspørgsmål.

Herudover ligger der også visse andre dokumenter i arkivet. Det omfatter bl.a. noget af det materiale, som Statsministeriet i sin tid udleverede til Irak- og Afghanistankommissionen, og hvoraf en del materiale også stammede fra de to nævnte udvalg.

En stor del af sikkerhedsarkivets materiale er klassificeret i overensstemmelse med reglerne i sikkerhedscirkulæret. Klassifikationen vil typisk ikke være foretaget af Statsministeriet, men af de myndigheder, som Statsministeriet modtager dokumenterne fra. Og når materialet er klassificeret, skal det – som jeg lige har forklaret – opbevares på en særlig sikret måde.

I sikkerhedsarkivet er der dog også materiale, som ikke er klassificeret. Når dette materiale ikke desto mindre ligger i sikkerhedsarkivet, skyldes det normalt tilfældigheder eller praktiske grunde. Og det er jo ikke sådan, at det er i strid med reglerne at låse ikke-klassificeret materiale ekstra godt inde.

Når ikke klassificeret materiale lægges i sikkerhedsarkivet, kan det være, fordi materialet har en tematisk sammenhæng med noget andet materiale, der også ligger i arkivet. Og det er derfor mest naturligt – og mest praktisk for den løbende sagsbehandling – at det opbevares samme sted.

Lad mig i den forbindelse understrege tre ting:

For det første er denne praksis fuldt ud i overensstemmelse med lovgivningen [offentlighedslovens bestemmelse om journalisering].

For det andet er en del af det ikke-klassificerede materiale, som ligger i sikkerhedsarkivet, jævnligt *også* journaliseret i den almindelige del af Statsministeriets journalsystem – dvs. at det er journaliseret to steder, hvilket der ikke er noget til hinder for [efter offentlighedslovens bestemmelse om journalisering].

Og for det tredje har denne måde at journalisere materiale på *ikke nogen betydning* for, i hvilket omfang offentligheden kan søge om aktindsigt i materialet.

[Om offentlighedens adgang til materialet i sikkerhedsarkivet]

Ikke desto mindre har jeg noteret mig, at det i pressen er blevet antydnet, at offentlighedsloven ikke skulle gælde i samme udstrækning for materiale, som opbevares i en særligt sikret del af en forvaltnings journalsystem. Man har ligefrem kunnet få det indtryk, at det så vil have den konsekvens, at offentligheden ikke har samme adgang til at søge om indsigt i dette materiale som i andet materiale, en myndighed opbevarer.

Lad mig en gang for alle slå fast, at det simpelthen ikke er korrekt.

De almindelige regler i offentlighedsloven og arkivloven om indsigt i en myndigheds dokumenter gælder selvfølgelig også for materiale, der opbevares i en særligt sikret del af en forvaltnings journalsystem – fx i Statsministeriets sikkerhedsarkiv. Det er altså helt på samme måde som for alt andet materiale, en myndighed opbevarer.

Statsministeriet har da også så sent som her i foråret behandlet anmodninger om aktindsigt i materiale i sikkerhedsarkivet. Det har konkret handlet om noget af det materiale, som Statsministeriet i sin tid udleverede til Irak- og Afghanistankommissionen. Og disse sager er selvfølgelig blevet behandlet efter offentlighedsloven.

Når det så sagt, kan det jo nok næppe overraske nogen, at der sjældent konkret gives aktindsigt i den type materiale, som opbevares i sikkerhedsarkivet.

Det skyldes simpelthen, at der meget ofte er tale om materiale, som fx vedrører statens sikkerhed, rigets forsvar eller Danmarks forhold til fremmede magter – altså de hensyn, som har begrundet, at materialet er lagt i sikkerhedsarkivet.

Og oplysninger om den slags er altså – af gode grunde – som udgangspunkt undtaget fra retten til aktindsigt. Sådan er det efter den gældende offentlighedslov. Og sådan var det i øvrigt også efter den gamle offentlighedslov.

[Om de igangværende drøftelser med Rigsarkivet og Kulturministeriet]

Som jeg startede med at sige, er der regler om, at en myndighed har pligt til at journalisere materiale. [Det følger af offentlighedsloven.]

På samme måde er der også regler om, at en myndighed på et tidspunkt skal aflevere dette materiale til Rigsarkivet [senest 30 år, efter at materialet er blevet udarbejdet]. Disse regler findes i arkivloven.

Og når materialet så er afleveret til Rigsarkivet, er det regler i arkivloven, som bestemmer, i hvilket omfang materialet er tilgængeligt for offentligheden. Det vil igen bero på bl.a. materialets karakter.

Jeg kan oplyse, at der lige nu mellem Statsministeriet og Kulturministeriet samt Rigsarkivet er en dialog om to ting, der først og fremmest handler om nogle formalia i arkivloven. Der er et spørgsmål om, *hvornår* materiale i sikkerhedsarkivet skal afleveres til Rigsarkivet. Og så er der et spørgsmål om, *i hvilket omfang* det afleverede materiale skal være tilgængeligt for offentligheden.

Det handler nærmere bestemt om det, der i arkivloven kaldes for ”*afleveringsfristen*” og ”*tilgængelighedsfristen*”. Og det er – som ordene også indikerer – endnu mere teknisk. Da drøftelserne ikke er afsluttet endnu, kan jeg af gode grunde i øvrigt ikke udtale mig nærmere om det her i samrådet.

[Afslutning]

Jeg håber, at jeg med denne gennemgang har givet udvalget det indblik i rammerne for Statsministeriets sikkerhedsarkiv, som udvalget har efterspurgt. Tak for ordet.